

OPONENTSKÝ POSUDOK

k habilitačnej práci

Habilitant: JUDr. Andreja Králik, LL.M., PhD.

Oponent: doc. JUDr. PhDr. Ing. Michael Šiman, PhD., D.E.A.

Ústav medzinárodného a európskeho práva, Fakulta práva PEVŠ v Bratislave

Tento oponentský posudok predkladám k habilitačnej práci habilitanta s názvom „Náhrada škody spôsobenej porušením súťažného práva“ (Bratislava: C.H. Beck, 2014, 200 s., ISBN 978-80-89603-20-6), na základe menovacieho dekrétu predsedu Vedeckej rady Fakulty práva PEVŠ prof. JUDr. Jaroslava Ivora, DrSc. zo 14. marca 2016.

a) Aktuálnosť a náročnosť témy habilitačnej práce

Ako vyplýva zo samotného názvu práce a spresnení habilitanta uvedených v jej abstrakte a úvode, habilitačná práca sa venuje súkromnoprávnym aspektom náhrady škody spôsobenej porušením pravidiel ochrany hospodárskej súťaže týkajúcich sa zakázaných dohôd a zneužitia dominantného postavenia.

Po úspešnej snahe Európskej komisie o modernizáciu a zefektívnenie verejnoprávnych sankcií za porušenie pravidiel súťažného práva (napr. konanie o urovnaní, program zhovievavosti) sústredila Komisia v posledných rokoch svoju pozornosť na uľahčenie uplatňovania súkromnoprávných sankcií vo forme náhrady škody spôsobenej porušením pravidiel súťažného práva. Súkromnoprávne sankcie, pokiaľ by boli v praxi účinne uplatňované, možno v tomto smere považovať z hľadiska rozsahu za významnejšie, a tým aj odstrašujúcejšie v porovnaní so sankciami verejnoprávными, s ktorými podniky mnohokrát vopred počítajú pri plánovanom porušení pravidiel súťažného práva a ktoré sú v porovnaní so ziskom dosiahnutým takým porušovaním často zanedbateľné. Existuje teda snaha o posilnenie takých súkromnoprávných sankcií v porovnaní s doposiaľ dominujúcimi sankciami verejnoprávными. Z tohto dôvodu Európsky parlament a Rada prijali smernicu 2014/104/EÚ z 26. novembra 2014 o určitých pravidlách upravujúcich žaloby podľa vnútroštátneho práva o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie (ďalej len „smernica č. 2014/104“).

Vzhľadom na súčasný rozvoj súkromnoprávnej náhrady škody spôsobenej porušením súťažného práva v úniovej legislatíve treba teda samotnú tému habilitačnej práce považovať

nepochybne za aktuálnu, čo však neplatí o obsahu tejto habilitačnej práce. Habilitant v predsluve svojej habilitačnej práce síce vysvetľuje, že táto práca „vychádza z právneho stavu v decembri 2013“ (s. IX, posledný odsek), no v tom čase už existoval návrh uvedenej smernice [COM/2013/0404 v konečnom znení - 2013/0185 (COD)], ktorý Komisia postúpila Európskemu parlamentu na prerokovanie už v júni 2013. Habilitant sa však týmto návrhom smernice č. 2014/104 zaoberá len v nepatrnom rozsahu, a to predovšetkým v niektorých častiach kapitoly VI habilitačnej práce (s. 135 – 150).

Hoci je potrebné uviesť, že predložená habilitačná práca bola k decembru 2013 aktuálna a sú v nej zohľadnené významné odborné poznatky i skúsenosti habilitanta, nič to nemení na tom, že habilitant mal možnosť svoju habilitačnú prácu pred podaním prihlášky aktualizovať.

Habilitačnú prácu možno považovať za náročnú, najmä pokiaľ ide o nevyhnutnú analýzu súvisiacej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie a nedostatok existujúcej rozhodovacej praxe členských štátov v čase publikovania habilitačnej práce. V danom čase nebol totiž predmet habilitačnej práce upravený žiadnym platným osobitnými úniovým aktom, ako je to v súčasnosti.

b) Vymedzenie vedeckého problému

(teoretické východiská, použité metódy, praktická aplikácia, využitie informačných zdrojov)

Habilitant v úvode práce (s. 1 až 3) uvádza určité teoretické východiská habilitačnej práce, napríklad judikatúru Súdneho dvora EÚ, nezáväznú akty Komisie. Habilitant definuje tiež cieľ práce (s. 2, prvý odsek), avšak jasne nevymedzuje stanovené hypotézy, ani použité metódy. Až na základe textu habilitačnej práce možno konštatovať, že habilitant používa vo svojej práci analýzu, syntézu, ale aj komparatistiku (najmä pokiaľ ide o porovnanie verejnoprávnych a súkromnoprávnych sankcií, ako aj právneho režimu Únie a Spojených štátov amerických, s. 151 a nasl.) a ojedinele i metódu historickú.

Habilitant využíva v práci dostatočné množstvo domácich i zahraničných zdrojov všeobecného i špecifického zamerania. Pokiaľ však ide o judikatúru Súdneho dvora EÚ, ktorú habilitant uvádza medzi použitými zdrojmi (s. 171 až 173), je potrebné poznamenať, že obsahuje prevažne staršie rozhodnutia z osemdesiatych a deväťdesiatych rokov minulého storočia, avšak iba veľmi výnimočne rozhodnutia po roku 2005. Okrem toho z dôvodu odovzdania práce koncom roka 2013 v nej absentuje aktuálna rozhodovacia prax Súdneho dvora EÚ (napr. veci *Martinair Holland/Komisia*, T-67/11; *Otis*, C-199/11; *Kone a i.*, C-557/12; *Komisia/EnBW*, C-365/12 P).

c) Štruktúra a obsah habilitačnej práce

(osnova, logika skladby častí, celého textu a príloh)

Práca má ako celok prehľadnú štruktúru. Jednotlivé kapitoly sú logicky usporiadané. Po prvých troch kapitolách, ktoré sú pomerne krátke, nasledujú významné kapitoly práce – štvrtá, piata a šiesta. V rámci kapitoly IV habilitant analyzuje súkromnoprávne aspekty súťažného práva v práve Európskej únie, pričom v kapitole V skúma tieto súkromnoprávne aspekty v podmienkach Slovenskej republiky. Napokon v kapitole VI habilitant ponúka úvahy *de lege ferenda* v predmetnej oblasti. Za najhodnotnejšiu považujem práve kapitolu V, keďže predmet skúmania v rámci tejto kapitoly bol iba ojedinele publikovaný v Slovenskej republike.

V početných prípadoch habilitant uvádza vo svojej práci vlastné názory a domnienky, ktoré sú vo všeobecnosti dostatočne podložené. Nie so všetkými tvrdeniami autora však jednoznačne súhlasím, napríklad že „poj[em] zavineni[e]... je širší ako pojem dostatočne závažn[é] porušení[e] práva EÚ“ (s. 59, odsek 120), keďže ide o porovnanie ťažšie preukázateľnej subjektívnej zodpovednosti súkromnoprávných subjektov s takmer absolútnou zodpovednosťou členského štátu za porušenie práva Únie, ktorá aj keď je obmedzená kritériom dostatočne závažného porušenia, toto kritérium môže byť podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora EÚ splnené v početných prípadoch, nie iba v prípade úmyselného konania zamestnanca subjektu konajúceho v mene štátu, alebo ďalej že „možno sa oprávnene domnievať, že akékoľvek porušenie priamo účinných článkov... je podľa Súdneho dvora dostatočne závažným porušením práva EÚ“ (s. 60, odsek 123), keďže Súdny dvor EÚ považuje vo svojej rozhodovacej praxi porušenie článkov s priamym účinkom notoricky za dostatočne závažné.

Okrem toho sa domnievam, že vzhľadom na aktuálnu významnú rozhodovaciu prax Súdneho dvora EÚ týkajúcu sa zásad rovnocennosti a účinnosti, či už z procesného alebo hmotnoprávneho hľadiska, ktoré sú vnútroštátne súdy povinné dodržiavať v konaniach s únieovým prvkom, by si tieto dve významné zásady zaslúžili v habilitačnej práci väčšiu pozornosť, než iba stručnú analýzu v rámci podkapitoly 4.2.2.6., prípadne stručné odkazy na tieto zásady v iných častiach práce. Taktiež by si podľa môjho názoru zaslúžila väčší priestor analýza dynamiky presúvania dôkazného bremena z poškodeného na subjekt, ktorý porušil súťažné právo, prípadne naopak, ako aj analýza konkrétnejších nástrojov uplatniteľných na preukázanie výšky škody „odhadom“ aj z ekonomického hľadiska.

Vyššie uvedená kritika niektorých tvrdení habilitanta alebo obsahu habilitačnej práce však v žiadnom prípade nemá zásadný charakter a predstavuje skôr podnet na diskusiu v rámci obhajoby habilitačnej práce.

d) Dosiahnuté výsledky

(reálnosť a praktická využiteľnosť navrhovaných záverov a odporúčaní)

Positívne je potrebné hodnotiť prehľad habilitanta v analyzovanej problematike a používanie odborného jazyka, ktoré zrejme vyplývajú zo skúseností autora, ktoré nadobudol v oblasti súťažného práva v rámci svojho pôsobenia v inštitúciách Únie.

Z tohto dôvodu považujem habilitačnú prácu za využiteľnú aj v právnej praxi. V tejto súvislosti však mohol habilitant v kapitole V venovanej úvahám *de lege ferenda* ponúknuť viac vlastných riešení, pretože významná časť textu tejto kapitoly je skôr rekapituláciou materiálov Komisie súvisiacich s prípravou návrhu smernice č. 2014/104.

e) Rozsah, jazyková a formálna stránka habilitačnej práce

Habilitačná práca má rozsah 178 strán a má znaky vedeckej monografie. Text habilitačnej práce je zrozumiteľný a veľmi odborný. Po jazykovej stránke habilitačná práca nevykazuje žiadne výrazné nedostatky.

Pokiaľ ide o niektoré odseky kapitoly VI, habilitant jasne neoznačil použité citácie textu návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o niektorých pravidlách upravujúcich žaloby podávané na základe vnútroštátneho práva s cieľom získať náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia predpisov členských štátov a Európskej únie na ochranu hospodárskej súťaže [COM/2013/0404 v konečnom znení - 2013/0185 (COD)]: napríklad časti textu na strane 141, tretí odsek, resp. na strane 151, prvý odsek, sa zhodujú s odôvodneniami č. 14, resp. 30 tohto návrhu smernice.

ZÁVER

Predloženú habilitačnú prácu hodnotím pozitívne, najmä pokiaľ ide o odbornú kvalitu samotného textu práce. Naproti tomu za v podstate jediný významný nedostatok práce považujem jej neaktuálnosť vzhľadom na zásadný nový vývoj úniovej právnej úpravy.

Okrem toho je z formálneho hľadiska potrebné poukázať na skutočnosť, že habilitačná práca patrí skôr do odboru civilného práva než do odboru práva medzinárodného, v rámci ktorého bola predložená.

Vzhľadom na uvedené vytýkané nedostatky navrhujem, aby habilitant v rámci svojej obhajoby po prvé zhodnotil praktickú uplatniteľnosť smernice č. 2014/104 v podmienkach Slovenskej republiky, prípadne uviedol návrhy *de lege ferenda* reflektujúce súčasný právny stav, a aby sa po druhé vyjadril k medzinárodnoprávnemu prvku svojej práce.

Odporúčam, aby v prípade úspešnej ústnej obhajoby bola habilitantovi priznaná vedecko-pedagogická hodnosť docent.

V Bratislave, dňa 31. mája 2016.

doc. JUDr. PhDr. Ing. Michael Siman, PhD., D.E.A.

Fakulta práva PEVŠ v Bratislave